

КЗ «Новгород – Сіверський фаховий медичний коледж» ЧОР

**Циклова комісія природничо-наукової, гуманітарної та соціально-
економічної підготовки**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчальної роботи

Я. В.Недашківська
09 09 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОСНОВИ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ З МЕДИЧНОЮ
ТЕРМІНОЛОГІЄЮ**

Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	223 Медсестринство
ОПП	Сестринська справа

Програма введена в дію
Наказ № 95 від 31 серпня 2022 року

2022 рік

Робоча програма з предмету **ОСНОВ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ З МЕДИЧНОЮ ТЕРМІНОЛОГІЄЮ** для студентів за спеціальністю 223 Медсестринство, ОПП Сестринська справа 2022 р. – 28 сторінок

Розробники:

Викладач іноземної мови, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач–методист КЗ «Новгород–Сіверського фахового медичного коледжу» ЧОР Довгорул Л.П.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії природничо-наукової, гуманітарної та соціально-економічної підготовки

Протокол № 1 від 05 вересня 2022 року

Голова циклової комісії природничо-наукової, гуманітарної та соціально-економічної підготовки _____ Бурико Олена Миколаївна

Перезатверджено _____ Протокол №1 від « 05 » вересня 2023 року

Перезатверджено _____ Протокол №1 від « 05 » вересня 2024 року

Перезатверджено _____ Протокол №1 від « _____ » вересня 2025 року

Перезатверджено _____ Протокол №1 від « _____ » вересня 2026 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Загальна кількість годин -75	Галузь знань <u>22 Охорона здоров'я</u>	Нормативна	
	Спеціальність: <u>223 Медсестринство</u> <u>ОПП Сестринська справа</u>	Рік підготовки:	
		1-й/2-й	
		Семестр	
		1-й/3-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 1,7	Освітньо-професійний ступінь: <u>Фаховий молодший бакалавр</u>	Лекції	
		—	
		Практичні	Лабораторні
		48 год.	
		Семінарські	
		Самостійна робота	
		27 год.	
		Вид контролю: диференційований залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета й кінцеві цілі ґрунтуються на ОПП підготовки фахового молодшого бакалавра відповідно до блоку її розділів і є основою для побудови змісту навчальної дисципліни. Сформульовано конкретні цілі практичних занять у вигляді певних умінь (дій), цільових завдань, які забезпечують досягнення кінцевої мети вивчення дисципліни. Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- відомості про походження латинської мови як мови медицини та її зв'язок з грецькою мовою;
- латинський алфавіт, правила читання та наголосу;
- правила утворення наказового способу;
- правила утворення умовного способу;
- рецептурні формулювання з дієсловами у формах наказового та умовного способу;
- правила відмінювання дієслів теперішнього часу;
- відмінні ознаки п'яти відмін, правила вживання іменників у рецепті;
- правила узгодження прикметника з іменниками п'яти відмін, утворення ступенів порівняння прикметників;
- числівники, займенники та прислівники, які вживаються у медичних термінах;
- основні особливості хімічної номенклатури латинською мовою (назви хімічних елементів, оксидів, кислот, основ та солей);
- правила оформлення латинської частини рецепта;
- будову клінічних термінів, правила їх декодування;
- значення кореневих та кінцевих терміноелементів і латинсько-грецьких дублетів.

Студенти повинні вміти:

- правильно читати й записувати латинські слова;
- правильно ставити наголос;

- утворювати форми 2-ї особи однини та множини наказового способу дієслова й перекладати рецептурні вирази і речення з дієсловами у формах наказового способу;
- утворювати форми 3-ї особи однини та множини пасивного стану умовного способу й перекладати рецептурні вирази та речення з дієсловами у формі умовного способу;
- утворювати й перекладати форми 3-ї особи однини та множини активного і пасивного стану дійсного способу теперішнього часу;
- визначати рід, відміну та основу іменника;
- вміти правильно відмінювати іменники I—V відміни;
- правильно записувати іменники в рецепті;
- читати й записувати медичні терміни;
- конструювати й декодувати клінічні терміни;
- правильно писати назви лікарських засобів, застосовуючи знання частотних відрізків;
- грамотно перекладати рецепти з рідної мови на латинську і навпаки;
- розрізняти групу прикметника за словниковою формою;
- відмінювати прикметники першої та другої групи;
- узгоджувати прикметники першої та другої групи з іменниками п'яти відмін;
- утворювати ступені порівняння прикметників;
- відмінювати прикметники у формах вищого і найвищого ступенів порівняння та використовувати їх у рецептах;
- перекладати медичні вирази й речення з прийменниками, сполучниками, займенниками.
- перекладати вирази та речення з прислівниками у формах різних ступенів порівняння;
- рахувати до 10 й уживати числівники-префікси в медичній термінології.

Студенти мають бути поінформовані про:

- історію розвитку латинської мови як мови медицини та її зв'язок з грецькою мовою;
- запозичені букви із грецького алфавіту;

- граматичні категорії дієслова, відмінювання дієслова теперішнього часу активного і пасивного стану;
- утворення умовного способу дієслова;
- граматичні категорії іменників;
- особливості порядку слів у реченні;
- назви складових частин рецепта;
- вимоги до написання рецепта;
- назви хімічних елементів в іноземних виданнях;
- відмінності словникової форми прикметників першої та другої групи;
- правила утворення дієприкметників;
- розряди числівників;
- особливості вживання числівників, займенників і прислівників у медичних термінах;
- правила утворення прислівників і ступенів порівняння прислівників.

2.2. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів фахової передвищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

2.2.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами компетентностей:

– **інтегральна:**

Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання в медичній галузі або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідної науки та може характеризуватися певною невизначеністю умов; відповідальність за результати своєї діяльності; здійснення контролю інших осіб у визначених ситуаціях.

– **загальні:**

ЗК 1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати

різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3 Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

ЗК 4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7 Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 8 Здатність до міжособистісної взаємодії.

- спеціальні:

СК 8 Здатність до використання інформаційного простору та сучасних цифрових технологій в професійній медичній діяльності;

СК 12 Здатність до безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я (освіта впродовж життя).

2.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

РН 1. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації

РН 2. Застосовувати сучасні цифрові та комунікативні технології для пошуку інформації та документування результатів професійної діяльності

РН 3. Застосовувати основні положення законодавства в охороні здоров'я.

РН 5. Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.

3. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		
		Загальний обсяг	Практичні заняття	Самостійна робота
1	Вступ. Латинський алфавіт. Вимова букв	3	2	1
2	Правила читання буквосполучень. Правила наголосу	3	2	1
3	Граматичні категорії дієслова. Дієвідміни. Основа дієслова. Наказовий спосіб	3	2	1

4	Утворення теперішнього часу дійсного способу активного і пасивного стану	3	2	1
5	Умовний спосіб дієслова. Дієслово в рецепті	3	2	1
6	Іменник. Граматичні категорії. П'ять відмін. Визначення основи. Іменники I відміни. Неузгоджене означення	3	2	1
7	Короткі відомості про прийменники. Сполучники	3	2	1
8	Відмінювання іменників чоловічого та середнього роду II відміни	3	2	1
9	Рецепт, його структура. Іменники в рецепті	3	2	1
10	Клінічний термін. Терміноелементи (ТЕ). Поняття про греко-латинські дублети іменників I—II відміни	3	2	1
11	Тривіальні назви лікарських препаратів. Частотні відрізки, їх значення	3	2	1
12	Прикметники першої групи. Узгодження прикметників з іменниками. Латинсько-грецькі дублети прикметників першої групи	4	2	2
13	Прикметники у фармацевтичній термінології. Дієприкметники минулого часу	3	2	1
14	Хімічна номенклатура (назви хімічних елементів, кислот, основ та оксидів)	4	2	2
15	Іменники III відміни. Типи відмінювання. Особливості відмінювання іменників III відміни	4	2	2
16	Іменники III відміни з прикметниками першої групи. Назви солей	3	2	1
17	Латинсько-грецькі дублети іменників III відміни. Конструювання та декодування клінічних термінів	3	2	1

18	Три підгрупи прикметників другої групи. Узгодження прикметників з іменниками. Латинсько-грецькі дублети прикметників другої групи	3	2	1
19	Прикметники в анатомічній та фармацевтичній термінології. Дієприкметники теперішнього часу	3	2	1
20	Ступені порівняння прикметників	3	2	1
21	Іменники IV—V відміни. Назви зборів. Латинсько- грецькі дублети іменників [V—V відміни	4	2	2
22	Числівники. Числівники- префікси. Прислівники. Ступені порівняння прислівників	3	2	1
23	Офіційна література лікарські форми, що використовуються за кордоном. Займенники	3	2	1
24	Прислів'я та крилаті вирази. Читання та аналіз спеціальних медичних текстів	3	2	1
	Всього		48	27

4.Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	--------------------

1	Вступ. Латинський алфавіт. Вимова букв	2
2	Правила читання буквосполучень. Правила наголосу	2
3	Граматичні категорії дієслова. Дієвідміни. Основа дієслова. Наказовий спосіб	2
4	Утворення теперішнього часу дійсного способу активного і пасивного стану	2
5	У мовний спосіб дієслова. Дієслово в рецепті	2
6	Іменник. Граматичні категорії. П'ять відмін. Визначення основи. Іменники I відміни. Неузгоджене означення	2
7	Короткі відомості про прийменники. Сполучники	2
8	Відмінювання іменників чоловічого та середнього роду II відміни	9
9	Рецепт, його структура. Іменники в рецепті	2
10	Клінічний термін. Терміноелементи (ТЕ). Поняття про греко-латинські дублети іменників I—II відміни	2
11	Тривіальні назви лікарських препаратів. Частотні відрізки, їх значення	2
12	Прикметники першої групи. Узгодження прикметників з іменниками. Латинсько-грецькі дублети прикметників першої групи	2
13	Прикметники у фармацевтичній термінології. Дієприкметники минулого часу	2
14	Хімічна номенклатура (назви хімічних елементів, кислот, основ та оксидів)	2
15	Іменники III відміни. Типи відмінювання. Особливості відмінювання іменників III відміни	2
16	Іменники III відміни з прикметниками першої групи. Назви солей	2
17	Латинсько-грецькі дублети іменників III відміни. Конструювання та декодування клінічних термінів	2
18	Три підгрупи прикметників другої групи. Узгодження прикметників з іменниками. Латинсько-грецькі дублети прикметників другої групи	2
19	Прикметники в анатомічній та фармацевтичній термінології. Дієприкметники теперішнього часу	2
20	Ступені порівняння прикметників	2
21	Іменники IV—V відміни. Назви зборів. Латинсько-грецькі дублети іменників IV—V відміни	2
22	Числівники. Числівники-префікси. Прислівники. Ступені порівняння прислівників	2
23	Офіційні лікарські форми, що використовуються за кордоном. Займенники	2
24	Прислів'я та крилаті вирази. Читання та аналіз спеціальних медичних текстів	2
	Всього	48

5.3міст тем

Тема 1. Вступ. Латинський алфавіт. Вимова букв

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Вступ. Відомості з історії латинської мови та її зв'язок із старогрецькою. Роль латинської і грецької мов у створенні медичної термінології. Роль латинської і грецької мов у створенні термінології. Латинський алфавіт. Класифікація звуків (голосні, приголосні), їх вимова.

Практичні навички:

- правильно записувати й вимовляти букви латинського алфавіту

Тема 2. Правила читання буквосполучень. Правила наголосу

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Диграфи. Дифтонги. Правила читання складних сполучень приголосних і голосних типу ngu+голосна, qu+голосна та ін. Поняття про довготу передостанньої голосної. Випадки, коли вона довга й наголошена і коли передостання коротка й наголос переходить на 3-ю голосну від кінця слова.

Практичні навички:

- читати і записувати латинською мовою слова, в яких трапляються дифтонги ae, oe, диграфи ch, ph, rh, th та сполучення літер ngu+голосна, qu+голосна, ti+голосна

Тема 3. Граматичні категорії дієслова. Дієвідміни. Визначення основи дієслова. Наказовий спосіб

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Граматичні категорії дієслова: особа, число, дієвідміна, стан, час. Неозначена форма. Знаходження основи дієслів. Наказовий спосіб. Словникова форма дієслова.

Практичні навички:

- визначати основу та дієвідміну;
- утворювати форми наказового способу

Тема 4. Утворення теперішнього часу дійсного способу активного й пасивного стану

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Відмінювання дієслова теперішнього часу активного й пасивного стану. Утворення форми 3-ї особи однини та множини теперішнього часу дієслова (в Praesens indicativi activi et passivi).

Практичні навички:

відмінювати дієслова теперішнього часу;

- утворювати форми 3-ї особи однини і множини активного й пасивного стану теперішнього часу;
- перекладати речення з дієсловами у формі 3-ї особи однини та множини активного і пасивного стану теперішнього часу

Тема 5. Умовний спосіб дієслова. Дієслово в рецепті

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Уживання дієслів у формах умовного способу в однині та множині в рецепті.

Практичні навички:

- утворювати форми 3-ї особи однини і множини пасивного стану умовного способу;
- вживати форми 3-ї особи однини і множини пасивного стану умовного способу в рецепті;
- перекладати речення з дієсловами у формі 3-ї особи однини і множини пасивного стану умовного способу

Тема 6. Іменник. Граматичні категорії. П'ять відмін. Визначення основи.

Іменники І відміни. Неузгоджене означення

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Граматичні категорії іменників: рід, число, відмінок. Визначення відміни за закінченням родового відмінка однини. Словникова форма іменників. Визначення основи. Іменники І відміни. Основна ознака іменників І відміни та їх рід. Словникова форма іменників І відміни, відмінкові закінчення. Уживання відмінків у рецептах. Неузгоджене означення та способи його перекладу українською мовою.

Практичні навички:

- визначати рід іменника;
- визначати відміну іменника;
- записувати іменники п'яти відмін у Nominativus і Genetivus singularis і pluralis;
- відмінювати іменник І відміни в однині та множині;
- грамотно будувати та перекладати терміни з неузгодженим означенням

Тема 7. Короткі відомості про прийменники. Сполучники ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Уживання іменників І відміни з прийменниками. Сполучники, що використовуються в медичній практиці (et, ut, seu).

Практичні навички:

- грамотно будувати вирази з прийменниками

Тема 8. Відмінювання іменників чоловічого та середнього роду II відміни ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Друга відміна іменників. Словникова форма іменників II відміни. Основна ознака іменників II відміни та їх рід. Відмінкові закінчення. Вживання іменників II відміни з прийменниками. Особливості відмінювання іменників середнього роду.

Практичні навички:

- розрізняти за словниковою формою іменники II відміни;
- відмінювати іменники II відміни в однині та множині

Тема 9. Рецепт, його структура. Іменники в рецепті

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Рецепт як документ. Структура рецепта. Латинська частина рецепта. Будова рецептурного рядка. Читання та переклад рецептів на різні лікарські форми як з латинської мови на українську, так і з української на латинську (з підвищенням складності).

Найуживаніші рецептурні скорочення та їх розшифровування. Додаткові написи на рецептах.

Примітка. Читання і переклад латинської частини рецепта проводиться протягом усього курсу навчання.

Практичні навички:

- правильно оформлювати латинську частину рецепта;
- правильно вживати іменники I-II відміни в рецепті; перекладати латинську частину рецепта з рецептурними скороченнями і без них

Тема 10. Клінічний термін. Терміноелементи (ТЕ). Поняття про греко-латинські дублети іменників I—II відміни

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Склад слова. Способи словотворення: префіксація, суфіксація, словоскладання. Поняття про медичну термінологію як систему.

Три основні групи термінів: анатомічна, клінічна, фармацевтична. Структура термінів. Найуживаніші грецькі та латинські терміноелементи- префікси, корені та кінцеві терміноелементи.

Практичні навички:

- аналізувати терміни за їх терміноелементами;
- конструювати та декодувати терміни, в яких складовими компонентами є греко-латинські дублети іменників I—II відміни, та грамотно їх записувати

Тема 11. Тривіальні назви лікарських препаратів. Частотні відрізки, їх значення

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Терміноелементи в назвах лікарських речовин і препаратів (частотні відрізки).

Практичні навички:

- правильно писати тривіальні назви лікарських препаратів із частотним^ відрізками;
- перекладати тривіальні назви лікарських препаратів

Тема 12. Прикметники першої групи. Узгодження прикметників з іменниками. Латинсько-грецькі дублети прикметників першої групи

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Граматичні категорії прикметників: рід, число, відмінок; місце прикметника після іменника та узгодження з ним за родом, числом, відмінком (узгоджене означення).

Дві групи латинських прикметників: перша група — прикметники I і II відміни; друга група — прикметники III відміни.

Родові закінчення прикметників першої групи. Словникова форма. Відмінювання залежно від роду: за I відміною — жіночий рід, за II відміною — чоловічий і середній рід. Узгодження прикметників першої групи з іменниками I і II відміни.

Практичні навички:

- визначати групу прикметника за словниковою формою;
- відмінювати прикметники першої групи;
- узгоджувати прикметники з іменниками у роді, числі та відмінку;
- будувати й перекладати фармацевтичні терміни з узгодженим означенням

Тема 13. Прикметники у фармацевтичній термінології. Дієприкметники минулого часу

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Прикметники у фармацевтичній термінології. Дієприкметники минулого часу пасивного стану. Утворення та відмінювання їх як прикметників першої групи.

Практичні навички:

- утворювати дієприкметники минулого часу;
- відмінювати дієприкметники минулого часу;
- використовувати прикметники та дієприкметники у назвах вакцин, сироваток та антитоксинів

Тема 14. Хімічна номенклатура (назви хімічних елементів, кислот, основ та оксидів)

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Прикметники в хімічній термінології — у назвах кислот. Латинська хімічна номенклатура. Назви окремих газів, металів, кислот, оксидів.

Практичні навички:

- правильно записувати назви хімічних елементів;
- утворювати назви кислот, оксидів і основ;
- записувати назви хімічних елементів, кислот, оксидів та основ у рецепті

Тема 15. Іменники III відміни. Типи відмінювання. Особливості відмінювання іменників III відміни

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Знаходження основи іменників III відміни. Найважливіші винятки з правил про рід іменників III відміни.

Характерні закінчення іменників чоловічого, жіночого та середнього роду. Три типи відмінювання. Відмінювання і закінчення у називному та родовому відмінках однини і множини.

Практичні навички:

- розрізняти іменники III відміни за словниковою формою;
- відмінювати іменники III відміни за приголосним типом відмінювання;
- узгоджувати та відмінювати прикметники другої групи з іменниками

Тема 16. Іменники III відміни з прикметниками першої групи.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Відмінювання залежно від роду: за I відміною — жіночий рід, за II відміною — чоловічий і середній рід. Узгодження прикметників першої групи з іменниками I і II відміни.

Практичні навички:

- визначати групу прикметника за словниковою формою;
- відмінювати прикметники першої групи;
- узгоджувати прикметники з іменниками у роді, числі та відмінку;
- будувати й перекладати фармацевтичні терміни з узгодженим означенням

Назви солей

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Узгодження прикметників першої групи з іменниками III відміни. Особливості відмінювання слів грецького походження. Назви солей. Медичні прийменникові вирази.

Практичні навички:

- узгоджувати прикметники першої групи з іменниками III відміни;
- утворювати назви солей та правильно вживати іменники III відміни в рецептах

Тема 17. Латинсько-грецькі дублети іменників III відміни. Конструювання та декодування клінічних термінів

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Виписування рецептів, у яких використовуються іменники III відміни. Греко-латинські дублети іменників III відміни. Конструювання та декодування клінічних термінів.

Практичні навички:

- вживати іменники III відміни в рецептах;
- правильно конструювати та декодувати клінічні терміни, в яких в складі є греко-латинські дублети іменників III відміни

Тема 18. Три підгрупи прикметників другої групи. Узгодження прикметників з іменниками. Латинсько-грецькі дублети прикметників другої групи

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Прикметники другої групи, особливості їх класифікації та відмінювання. Узгодження прикметників другої групи з іменниками I, II, III відмін. Латинсько-грецькі дублети прикметників другої групи.

Практичні навички:

- розрізняти прикметники другої групи за словниковою формою;
- відмінювати прикметники другої групи;
- узгоджувати прикметники другої групи з іменниками I, II та III відміни;
- конструювати та декодувати клінічні терміни, в яких смисловими компонентами є греко-латинські дублети прикметників другої групи

Тема 19. Прикметники в анатомічній та фармацевтичній термінології.

Дієприкметники теперішнього часу

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Використання прикметників різних ступенів порівняння в анатомічній та фармацевтичній термінології. Дієприкметники теперішнього часу.

Практичні навички:

- застосувати прикметники в анатомічній та фармацевтичній номенклатурі;
- утворювати дієприкметники теперішнього часу

Тема 20. Ступені порівняння прикметників

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Ступені порівняння прикметників. Особливості відмінювання прикметників у формах вищого та найвищого ступенів порівняння. Виписування рецептів, у яких вживаються прикметники у формах різних ступенів порівняння.

Практичні навички:

- утворювати ступені порівняння прикметників за правилами.
- відмінювати прикметники у формах вищого і найвищого ступенів порівняння;
- правильно записувати прикметники у формах вищого і найвищого ступенів
- порівняння в рецепті

Тема 21. Іменники IV—V відміни. Назви зборів. Латинсько-грецькі дублети іменників IV—V відміни

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Іменників IV відміни. Словникова форма іменників I відміни. Відмінювання таких іменників в однині та множині, уживання їх в рецепті. Латинсько-грецькі дублети іменників IV відміни. Іменники V відміни. Словникова форма іменників V відміни. Відмінювання таких іменників в однині та множині, уживання їх в рецепті. Різновиди зборів лікарських трав. Виписування рецептів на збори. Латинсько-грецькі дублети іменників V відміни.

Практичні навички:

- розрізняти за словниковою формою іменники IV і V відміни;
- відмінювати іменники IV і V відміни в однині та множині;
- виписувати рецепти, в яких трапляється слово species, ei, f та іменники IV відміни;

- декодувати та будувати медичні терміни, в яких смисловими компонентами є греко-латинські дублети іменників IV та V відміни

Тема 22. Числівники. Числівники-префікси. Прислівники. Ступені порівняння прислівників

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Кількісні та порядкові числівники. Числівникові префікси в медичних термінах. Латинсько-грецькі дублети числівників. *Guardeamus igitur*. Прислівники. Утворення прислівників від прикметників. Ступені порівняння прислівників.

Практичні навички:

- розрізняти кількісні та порядкові числівники;
- виділяти числівники-префікси та латинсько-грецькі дублети числівників в медичних термінах;
- правильно записувати терміни з числівниковими префіксами та з греко-латинськими дублетами числівників;
- розрізняти прислівники в реченнях та утворювати ступені порівняння прислівників

Тема 23. Офіцинальні лікарські форми, що використовуються за кордоном. Займенники.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Офіцинальні лікарські форми, що використовуються за кордоном. Займенники в медичних виразах.

Практичні навички:

- правильно перекладати офіцинальні лікарські форми, що застосовуються за кордоном;
- застосовувати займенники в рецептах

Тема 24. Прислів'я та крилаті вирази. Читання та аналіз спеціальних медичних текстів

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Прислів'я і крилаті вирази. Читання та аналіз спеціальних медичних текстів.

Практичні навички:

- робити граматичний аналіз слів.

6. Теми семінарських занять

Не передбачені робочою навчальною програмою

7. Теми лабораторних занять

Не передбачені робочою навчальною програмою

8. Самостійна робота

№ з/п	Теми	Кількість годин
1	Вживання літери У в грецьких словах	1
2	Наголос у латинській мові	1
3	Граматичні категорії дієслова. Дієвідміни. Визначення основи. Наказовий спосіб	1
4	Іменник. Граматичні категорії. Визначення основи.	1
5	Іменники 1 відміни.	1
6	Грецькі еквіваленти до іменників 1 відміни.	1
7	Іменники 2 відміни.	1
8	Грецькі еквіваленти до іменників 2 відміни.	1
9	Прикметники I групи.	1
10	Грецькі еквіваленти до прикметників 1 групи.	1
11	Кінцеві терміноелементи.	1
12	Рецептурні скорочення.	1
13	Хімічна номенклатура (Назви хімічних елементів, кислот, оксидів та основ)	2
14	Іменники 3 відміни.	2
15	Грецькі еквіваленти до іменників 3 відміни чоловічого роду.	1
16	Грецькі еквіваленти до іменників 3 відміни жіночого роду.	1
17	Грецькі еквіваленти до іменників 3 відміни середнього роду.	1
18	Три групи прикметників другої групи. Узгодження прикметників 3 іменниками. Латинсько-грецькі дублети прикметників другої групи	2
19	Грецькі еквіваленти до прикметників 2 групи.	1
20	Іменники 4 відміни.	1
21	Грецькі еквіваленти до прикметників 4 відміни.	1
22	Іменники 5 відміни.	2
23	Грецькі еквіваленти до іменників 5 відміни.	1
	Усього	27

9.Індивідуальні консультації

Відповідно до графіку проведення консультацій

10.Методи навчання

Методи оволодіння новими знаннями: вивчення нового лексичного та граматичного матеріалу.

Методи формування вмінь і навичок роботи: читання та переклад текстів, робота з питаннями, побудова речень на новий лексичний матеріал, побудова монологів з тем, виконання лексико-граматичних вправ.

Методи закріплення навчального матеріалу: виконання тренувальних вправ, тестів, переклад рецептів.

11. Методичне забезпечення

Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни: методичні розробки практичних занять, методичні розробки самостійних робіт.

12. Методи контролю

Визначення рівня навчальних досягнень студентів є особливо важливим з огляду на те, що навчальна діяльність у кінцевому підсумку повинна не просто дати людині рівень знань, умінь та навичок, а сформувати її компетентність як загальну здатність, що базується на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчанню. Поняття компетентності не зводиться тільки до знань і навичок, а належить до сфери складних умінь і якостей особистості. Компетентнісний підхід до освіти передбачає вміння на основі знань вирішувати проблеми, які виникають у різних життєвих ситуаціях.

Сформульовано чотири основних принципи компетентнісного підходу, на яких має базуватись освіта: навчитися жити разом, навчитися набувати знання, навчитися працювати, навчитися жити. Ці принципи, по суті, є глобальними компетентностями. На підставі цього відокремлено п'ять наскрізних ключових компетентностей (таблиця 1).

Перелік ключових компетентностей визначається основними видами діяльності студентів, що сприяють оволодінню соціальним досвідом, навичками життя й практичної діяльності в суспільстві. Їх формування здійснюється в рамках кожного навчального предмета.

Таблиця №1

Компетентність	Сфера виявлення компетентності	Види діяльності в межах компетентності	Навчальні предмети, через які в основному формується компетентність
1. Вміння вчитися	Індивідуальний досвід участі в навчальному процесі	Організація своєї праці для досягнення результату, успіху; оволодіння вміннями та навичками саморозвитку, самоаналізу, самоконтролю та самооцінки	Основи Латинської мови з медичною термінологією

2. Здоров'я- зберігаюча	Збереження та зміцнення фізичного, соціального, психічного та духовного здоров'я	Здатність вести здоровий спосіб життя у фізичній, соціальній, психічній та духовній сферах	Основи Латинської мови з медичною термінологією
3. Загально- культурна (комунікативна)	Спілкування, толерантна поведінка в умовах культурних, мовних, релігійних та інших відмінностей між людьми й народами. Збереження соціальних, Громадських та культурних традицій.	Оволодіння усним і письмовим спілкуванням у сфері культурних, мовних, релігійних відносин. Оцінювання найважливіших досягнень національної, європейської та світової культур	Основи Латинської мови з медичною термінологією
4. Соціально-трудова	Суспільні відносини (політика, релігія, між-національні відносини), трудові відносини	Здатність орієнтуватися в проблемах сучасного суспільно-політичного життя; робити свідомий вибір та застосовувати демократичні технології ухвалення колективних і індивідуальних рішень, враховуючи інтереси й потреби громадян, представників певної спільноти, суспільства та держави. Здатність брати на себе відповідальність, брати участь в ухваленні рішень, здатність до співпраці, уміння розв'язувати проблеми в різних життєвих ситуаціях. Оволодіння етикою громадянських	Основи Латинської мови з медичною термінологією

		стосунків, навичками соціальної активності, функціональної грамотності. Організація власної трудової та підприємницької діяльності; оцінювання власних професійних можливостей, здатність співвідносити їх із потребами ринку праці.	
5.Інформаційна	Інформаційні та комунікаційні технології	Оволодіння новими інформаційними технологіями, здатність відбирати, аналізувати, оцінювати інформацію, систематизувати її. Уміння використовувати джерела інформації для власного розвитку	Основи Латинської мови з медичною термінологією

При оцінюванні навчальних досягнень студентів мають ураховуватися:

- характеристика відповіді студента: правильність, логічність, обґрунтованість, цілісність;
- якість знань: повнота, глибина, гнучкість, системність, міцність;
- сформованість загальноосвітніх та предметних умінь і навичок;
- рівень володіння розумовими операціями: уміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки тощо;
- досвід творчої діяльності (уміння виявляти проблеми та розв'язувати їх, формувати гіпотези);
- самостійність оцінних суджень.

Характеристики якості знань взаємопов'язані між собою і доповнюють одна одну.

Повнота знань – кількість знань, визначених навчальною програмою.

Глибина знань – усвідомленість існуючих зв'язків між групами знань.

Гнучкість знань – уміння студентів застосовувати набуті знання в стандартних і нестандартних ситуаціях; знаходити варіативні способи використання знань; уміння комбінувати новий спосіб діяльності з уже відомих.

Системність знань – усвідомлення структури знань, їх ієрархії і послідовності, тобто усвідомлення одних знань як базових для інших.

Міцність знань – тривалість збереження їх у пам'яті, відтворення їх у необхідних ситуаціях.

Знання є складовою умінь студентів діяти. Уміння виявляються в різних видах діяльності й поділяються на розумові та практичні.

Навички – дії доведені до автоматизму в результаті виконання вправ.

Для сформованих навичок характерні швидкість і точність відтворення.

Цінності ставлення виражають особистий досвід студентів, їхні дії, переживання, почуття, які виявляються у відношенні до того, що оточує (людей, явищ, природи, пізнання тощо). У контексті компетентнісної освіти це виявляється у відповідальності студентів, прагненні закріплювати позитивні надбання в навчальній діяльності, зростанні вимог до своїх навчальних досягнень.

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів, є такі:

- виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою з дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Всі види оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюються за критеріями, наведеними в таблиці.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ (ЗНАНЬ, ВМІНЬ та КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ) СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ

При оцінюванні рівня навчальних досягнень з Основ Латинської мови з медичною термінологією враховується:

- 1) рівень знань латинського алфавіту, правила читання та наголосу, правила утворення наказового та умовного способу дієслова. Відмінні ознаки п'яти відмін іменників. Правила вживання іменників в рецепті, правила узгодження прикметника з іменниками п'яти відмін, утворення ступенів порівняння прикметників, будову клінічних термінів, правила їх декодування;
- 2) рівень умінь правильно читати та записувати латинські слова, правильно ставити наголос, визначати рід, відміну та основу іменника, вміти правильно відмінювати іменники I-V відміни, правильно записувати іменники в рецепті. Грамотно перекладати рецепти з рідної мови на латинську і навпаки. Читати і записувати медичні терміни, узгоджувати прикметники з іменниками, перекладати медичні вирази та речення з прийменниками;
- 3) рівень оволодіння практичними вміннями та навичками, виконання практичних робіт.

Всі види оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюються за критеріями, наведеними в таблиці.

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
--------	--

«2»	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності на практичному занятті з предмету «Основи латинської мови з медичною термінологією». Не володіє системним мисленням, не може самостійно оцінити якість результатів своєї фахової підготовки. Має фрагментарні знання лише з незначної частини навчального матеріалу за темою практичного заняття, не вміє правильно записувати латинські слова та ставити наголос, не вміє визначати рід, відміну та основу іменників, неправильно читає та записує медичні терміни, не вміє конструювати та декодувати медичні терміни, неграмотно перекладає рецепти, не вміє узгоджувати прикметники з іменниками. Студент не може виконувати завдання для самостійної аудиторної роботи згідно інструкції до практичного заняття; не виконує, або виконує на дуже низькому рівні завдання для позааудиторної роботи за темою, яка винесена на практику; не володіє навичками оформлення щоденника для практичних занять, навчальний матеріал засвоює в мінімальному обсязі (менше 50%), завдання тестового контролю виконує на рівні 49% та менше від загальної кількості тестів.
«3»	Студент має початковий рівень знань, знає приблизно половину навчального матеріалу за темою практичного заняття, робить помилки при написанні латинських слів та при постановці наголосу. Помиляється при відмінюванні іменників та написанні їх в рецепті. Має задовільні навички роботи з навчальною літературою, демонструє елементарні навички логічного мислення при розв'язуванні ситуаційних задач та інших завдань за консультативною допомогою викладача. Самостійне виконання практичної роботи, особливо алгоритмованих завдань, викликає значні труднощі; не здатний робити повні висновки. Має базові навички роботи у комп'ютерних мережах, виконує завдання на рівні користувача. При тестовому контролі виконує від 50 до 74% завдань від загальної кількості тестів.

«4»	Студент вільно володіє програмним матеріалом за темою практичного заняття, тобто вміє інтегрувати свої знання з навчальним матеріалом базових та клінічних дисциплін. Здатний самостійно опрацьовувати навчальний матеріал, в тому числі при виконанні завдань під час практичного заняття, часто не може знайти правильне рішення без консультативної допомоги викладача. Має навички самостійної роботи з навчальною літературою та науковими виданнями, але в більшості лише на репродуктивному рівні розумової діяльності. Має практику самостійної роботи у комп'ютерних мережах та вміє користуватись Інтернет-ресурсами. При тестовому контролі здатен правильно виконувати до 75-91% завдань від їх загальної кількості.
«5»	Студент має системні знання за повним обсягом програмного матеріалу теми практичного заняття, вміє добувати та поглиблювати їх за рахунок самостійної роботи з додатковою навчальною та словниковою літературою, використовуючи достатній рівень своїх базових знань про основи природничо- наукових дисциплін, тобто вміє інтегрувати матеріал практичного заняття з іншими природничо-науковими та клінічними дисциплінами. Розуміє соціальні наслідки своєї майбутньої професійної діяльності. Користується широким арсеналом засобів для доказів правильності своєї думки, тобто проявляє здатність до продуктивного рівня розумової діяльності - аналітичної, творчої, заснованої на логіці мислення. Здатен вирішувати проблемні завдання, логічно та творчо викладати матеріал як в усній, так й в письмовій та комп'ютерній формі. При використанні Інтернет-ресурсів вміє оперувати методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації. Вільно володіє медичною та латинською термінологією. При тестовому контролі виконує 92-100% тестових завдань від їх загальної кількості.
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТА НА ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОМУ ЗАЛІКУ	

Диференційований залік з предмету проводиться один раз наприкінці 1-го семестру.

Всі види оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюються за критеріями, наведеними в таблиці.

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
«2»	Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не знає значної частини програмного матеріалу, припускає суттєві помилки, невпевнено, зі значними труднощами виконує практичні навички. Навчальний матеріал засвоює в мінімальному обсязі (менше 50%), завдання тестового контролю виконує на рівні 49% та менше від загальної кількості тестів.
«3»	Оцінка «задовільно» виставляється студенту, який знає тільки основний матеріал, але не засвоїв його деталей, припускається неточностей, дає недостатньо правильні визначення, робить помилки при написанні латинських слів та при постановці наголосу. Помиляється при відмінюванні іменників та написанні їх в рецепті, правильно відповідає не менш ніж на половину завдань. При тестовому контролі виконує від 50 до 74% завдань від загальної кількості тестів.
«4»	Оцінка «добре» виставляється студенту, який грамотно, послідовно і по суті відповів на питання, але допустив окремі неточності при викладенні одного із питань, правильно пов'язує теоретичний матеріал з практичним його застосуванням, досить повно відповів на одне-два додаткові запитання. При тестовому контролі здатен правильно виконувати до 75-91% завдань від їх загальної кількості.

«5»	Оцінка «відмінно» виставляється студенту, який вичерпно, послідовно, грамотно та логічно вірно відповів на всі питання, показав вміння пов'язувати теоретичний матеріал із практичним його застосуванням, не вагаючись відповідав на додаткові запитання, показував міцні знання з медичної термінології, вміє визначати рід та основу всіх іменників, узгоджує прикметники з іменниками, правильно перекладає рецепти, вміє конструювати та декодувати медичні терміни, володіє різнобічними навичками та способами їх виконання.. При тестовому контролі виконує 92-100% тестових завдань від їх загальної кількості.
-----	--

Диктант

«5»	0 –2	«4»	3- 6	«3»	7-9	«2»	10 і більше
»	помилки	»	помилко	»	помилко	»	помилко

Переклад і тестування

«5»	100 – 92%	«4»	91 –	«3»	74-50%	«2»	49% і менше
»		»	75%	»			

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент активно працює протягом усього курсу і показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом. Завдання тестового контролю виконує на рівні 92-100% від загальної кількості тестів.

«Добре»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Студент активно працює протягом усього курсу, питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях – неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів. Завдання тестового контролю виконує на рівні 75-91% від загальної кількості тестів.
«Задовільно»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки. Завдання тестового контролю виконує на рівні 50-74% від загальної кількості тестів.
«Незадовільно»	Оцінюється завдання, що не виконане, або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях та практичному завданні припущені суттєві помилки. Завдання тестового контролю виконує на рівні 49% та менше від загальної кількості тестів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕФЕРАТИВНИХ РОБІТ (ПРОЄКТІВ) СТУДЕНТІВ

Оцінка	Критерії оцінювання
--------	---------------------

«Відмінно»	Ставиться за реферат (проект), котрий має теоретичне і практичне значення, композиційну чіткість, у якому критично і творчо використано літературу з теми, зроблено якісний аналіз зібраного матеріалу, аргументовані висновки й узагальнення. Реферат (проект) характеризується високим рівнем наукової, мовної і стилістичної культури, охайно і грамотно оформлений. При захисті реферату (проекту) її автор виявив знання з проблеми дослідження, вільне володіння нормами літературної мови.
«Добре»	Ставиться тоді, коли реферат (проект) має позитивні якості, властиві реферативній роботі (проекту) з оцінкою «відмінно», але в ній допущені наукові, стилістичні, орфографічні, й пунктуаційні помилки, подано неповний список використаної літератури, некоректно використані окремі джерела.
«Задовільно»	Ставиться тоді, коли тему розкрито, проаналізовано фактичний матеріал, але студент не завжди виявляв самостійність, у роботі зустрічаються порушення системи викладу, немає композиційної чіткості.
«Незадовільно»	Ставиться тоді, коли тему не розкрито, поверхово проаналізовано фактичний матеріал, студент не виявляв самостійність, у роботі є порушення системи викладу, немає композиційної чіткості. Студент не володіє аналітико-синтетичними вміннями й навичками, не знає сучасних досягнень науки з теми дослідження.

13. Рекомендована література

Основна

1. *Закалюжний ММ, Паласюк Г.Б.* Латинська мова і основи медичної термінології: підручник. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2004. — 424 с.
2. Латинська мова та основи медичної термінології: підручник / *Л.Ю. Смольська, П.А. Содомора, Д.Г. Шега та ін.* — 4-е видання Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2019 – 472 с.
3. *Романна Олійник.* Латинська мова : Навч. посіб.для студ. мед. закладів / Романна Олійник, Володимира Кінаш; Ред. Н. Кіт.– Львів : ТзОВ "Дивосвіт", 2000.– 285 с.
4. *Світлична Є.І., Толок І.О.* Латинська мова: підручник. — 2-е видання. — К.:

ВД "Професіонал", 2005. — 400 с.

5. *Шевченко Є.М.* Латинська мова і основи медичної термінології.:

Навчальний посібник. — 6-вид. — К.: В.С.В. «Медицина». 2010. — 240 с.

Допоміжна

1. *Дюбенко К.А.* Анатомічний українсько-латинсько-англійський словник-довідник. — К.: Довіра, 1997. — 343 с.
2. *Краковецька Г.О., Бобирьов Г.О., Бєляєва О.Н.* Латинська мова. Рецепттура. Клінічна термінологія. — К.: Здоров'я, 1999. — 358 с.
3. *Любімова О.В.* Латинська мова. Практична частина : зб. вправ для сам. робіт з латинської мови. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 40 с.
4. *Паласюк Г.Б., Чолач В. В.* Латинська мова. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 343 с.
5. *Ухаль М.* Латинська мова : підручник. — Ужгород : Говерла, 2017. — 320 с.